

Fonologija i morfologija istočnogoranskih kajkavskih govora

Marinković, Marina

Supplement / Prilog

Publication year / Godina izdavanja: **2015**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:186:685188>

Rights / Prava: [In copyright](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2022-12-01**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences - FHSSRI Repository](#)

SVEUČILIŠTE U RIJECI
FILOZOFSKI FAKULTET U RIJECI

Marina Marinković

**FONOLOGIJA I MORFOLOGIJA
ISTOČNOGORANSKIH KAJKAVSKIH GOVORA**

DOKTORSKI RAD

Rijeka, 2015.

UNIVERSITY OF RIJEKA
FACULTY OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

Marina Marinković

**PHONOLOGY AND MORPHOLOGY OF THE
KAJKAVIAN SPEECHES OF EASTERN GORSKI
KOTAR**

DOCTORAL THESIS

Rijeka, 2015.

Mentorica: dr. sc. Sanja Zubčić

Komentorica: dr. sc. Anita Celinić

Doktorski rad obranjen je dana 9. ožujka 2015. na Filozofskom fakultetu u Rijeci, pred povjerenstvom u sastavu:

1. prof. dr. sc. Silvana Vranić, predsjednica
2. izv. prof. dr. sc. Sanja Zubčić
3. dr. sc. Anita Celinić, viša znanstvena suradnica
4. dr. sc. Jela Maresić, znanstvena savjetnica
5. prof. dr. sc. Diana Stolac

Zahvale

Zahvaljujem cjelokupnom Povjerenstvu za obranu ovoga doktorskoga rada na ugodnome ozračju tijekom obrane te na izrečenim pohvalama i savjetima za daljnji rad.

Dragoj mentorici Sanji Zubčić zahvaljujem na brzom čitanju teksta, poticajima, pohvalama i kritikama, profesionalnome pristupu i svakojakoj pomoći te na svim ugodnim i smirujućim razgovorima koji su gotovo uvijek nadilazili odnos mentora i učenika.

Dragoj komentorici Aniti Celinić zahvaljujem na preciznosti i temeljitosti pri iščitavanju teksta, na otkrivanju novih spoznaja i širenju pogleda, a ponajviše na onim trenucima nakon naših razgovora kada sam danima bila sretna što se bavim dijalektologijom.

Dragoj Jeli Maresić zahvaljujem na pružanju maksimalne podrške tijekom pisanja i omogućavanju optimalnih uvjeta za rad. Posebice joj hvala na stalnoj toploj ljudskoj potpori i na razumijevanju za sve poslovne i privatne situacije.

Svim ostalim kolegicama u Zavodu za lingvistička istraživanja HAZU (posebice Bojani i Ivani) također zahvaljujem za pružanje prijateljske potpore, bodrenje i za ugodnu atmosferu koja vlada našim hodnicima i bez koje bi znanstveni rad bio kudikamo teži.

Hvala i svim informantima koji su izdvojili svoje dragocjeno vrijeme za ovo istraživanje, neki i u više navrata, i bez kojih bi ovaj rad bio nemoguć.

Svojim roditeljima zahvaljujem na svemu što su mi dosad pružili, u materijalnom i nematerijalnom smislu. Ne mogu im se odužiti ni za 1000 godina. Sestri Manueli hvala također na pomoći, bilo kao dadilji, savjetnici ili kao lektorici i korektorici teksta.

Na koncu, hvala Marinu i Karlu. Vi ste moj motor i vama posvećujem sav svoj rad.

RODNI KRAJ*

Ivan Goran Kovačić

Okôlo sela breg do brega
Visokê hrptôv, čvrste, jake;
I divlje zveri sakojake
Se jâvljajo iz grla svega.

Tu šume rastó za seljake,
Im hišo dajó, pljug, postêljo,
Kantrêdo, ormar i zibêljo, –
I trdo trugo za grobnè mrake.

V dolu leži, ko na stolu,
Hiljâde zlatè lebôv kruha,
Hiljâde bele metrôv ruha,
Hrane konju, gazde, volu.

Po prisojé so grozdi zlati,
Rumèni, plavi, žoti, – slatki:
I dani gredó, dugi, kratki –
Ko pogrèbi i kudi svati!

*Nadslovni znakovi preuzeti su iz izdanja Goranove poezije iz 1945. (Nakladni zavod Matice hrvatske, Zagreb).

KAZALO

1. Uvod.....	1
1.1.Tema rada i područje obuhvaćeno istraživanjem.....	3
2. Povijesno-geografsko-etnografski okvir istraživanja područja.....	5
2.1. Demografski podaci istraživanoga područja.....	10
3. Dosadašnja istraživanja i spoznaje o kajkavskim govorima istočnoga Gorskoga kotara.....	11
3.1. Rezultati istraživanja susjednih nekajkavskih govora.....	18
3.2. Naznake o slovenskim govorima Bele Krajine.....	19
3.3. Osnovne fonološke značajke zapadnoga goranskoga poddijalekta.....	24
3.4. Fonološke i morfološke značajke govora zapadno od Zaumola u kontekstu pripadnosti zapadnome poddijalektu goranskoga kajkavskoga dijalekta.....	26
4. Ciljevi istraživanja.....	33
5. Metodologija istraživanja.....	34
5.1. Prikupljanje građe i provođenje preliminarnoga istraživanja.....	34
5.1.1. Rezultati preliminarnog istraživanja.....	39
5.2. Odabir punktova.....	41
5.3. Fonološke i morfološke značajke triju skupina istočnogoranskih kajkavskih govora.....	43
5.3.1. Fonološke i morfološke značajke prve skupine istočnogoranskih kajkavskih govora.....	43
5.3.1.1. Akcentuacija prve igk. skupine.....	44
5.3.1.2. Refleks jata.....	45
5.3.1.3. Refleks poluglasa.....	46
5.3.1.4. Refleks stražnjeg nazala i samoglasnog <i>l</i>	47
5.3.1.5. Promjena $e > a$ iza <i>j, č, ž, š</i>	47
5.3.1.6. Odrazi starih suglasnika <i>*t, *d</i> te konsonantskih skupova.....	48
5.3.1.7. Status fonema <i>x</i>	48
5.3.1.8. Status finalnih zvučnih konsonanata.....	48
5.3.1.9. Zamjenica <i>kaj</i> i njeni kompoziti.....	49
5.3.1.10. Nastavci imeničke <i>a, e, i</i> -vrste.....	49
5.3.1.11. Supin – infinitiv.....	51
5.3.1.12. Tvorba futura.....	51
5.3.1.13. Tvorba komparativa.....	51

5.3.1.14. Gramatički morfemi u prezentu.....	51
5.3.2. Fonološke i morfološke značajke druge skupine istočnogoranskih kajkavskih govora.....	52
5.3.2.1. Akcentuacija govora druge igk. skupine.....	53
5.3.2.2. Refleks jata.....	55
5.3.2.3. Refleks poluglasa.....	56
5.3.2.4. Refleks stražnjeg nazala i samoglasnog <i>l</i>	56
5.3.2.5. Promjena <i>ę</i> > <i>a</i> iza <i>j</i> , <i>č</i> , <i>ž</i> , <i>š</i>	57
5.3.2.6. Odrazi starih suglasnika <i>*t</i> , <i>*d</i> te konsonantskih skupova.....	57
5.3.2.7. Status fonema <i>x</i>	57
5.3.2.8. Status finalnih zvučnih konsonanata.....	57
5.3.2.9. Morfološke osobine druge igk. skupine.....	58
5.3.3. Fonološke i morfološke značajke treće skupine istočnogoranskih kajkavskih govora.....	59
5.3.3.1. Akcentuacija govora treće skupine.....	60
5.3.3.2. Ostale fonološke osobine treće igk. skupine.....	61
5.3.3.3. Zamjenica <i>kaj</i> i njezini kompoziti.....	62
5.3.3.4. Morfologija treće skupine igk. govora.....	63
5.4. Metodologija rada.....	67
5.4.1. Fonološka analiza.....	67
5.4.2. Morfološka analiza.....	72
5.5. Kratice i transkripcija.....	74
6. Fonološki opis govora Osojnika.....	76
6.1. Vokalizam.....	76
6.1.1. Inventar.....	76
6.1.2. Realizacija.....	77
6.1.3. Primjeri.....	78
6.1.4. Distribucija.....	80
6.1.5. Podrijetlo.....	83
6.2. Konsonantizam.....	88
6.2.1. Inventar.....	88
6.2.2. Realizacija.....	88
6.2.3. Distribucija.....	89
6.2.4. Podrijetlo.....	93

6.3. Prozodija.....	95
6.3.1. Inventar.....	95
6.3.2. Realizacija.....	95
6.3.3. Distribucija.....	96
6.3.3.1. Pomicanje naglaska na prednaglasnicu.....	97
6.3.4. Podrijetlo.....	98
6.4. Komentar o fonologiji mjesnoga govora Osojnika.....	100
7. Fonološki opis govora Smišljaka.....	108
7.1. Vokalizam.....	108
7.1.1. Inventar.....	108
7.1.2. Realizacija.....	109
7.1.3. Primjeri.....	110
7.1.4. Distribucija.....	112
7.1.5. Podrijetlo.....	113
7.2. Konsonantizam.....	118
7.2.1. Inventar.....	118
7.2.2. Realizacija.....	119
7.2.3. Distribucija.....	119
7.2.4. Podrijetlo.....	122
7.3. Prozodija.....	124
7.3.1. Inventar.....	124
7.3.2. Realizacija.....	124
7.3.3. Distribucija.....	124
7.3.4. Podrijetlo.....	125
7.4. Komentar o fonologiji mjesnoga govora Smišljaka.....	127
8. Fonološki opis govora Lukovdola.....	130
8.1. Vokalizam.....	130
8.1.1. Inventar.....	130
8.1.2. Realizacija.....	130
8.1.3. Primjeri.....	131
8.1.4. Distribucija.....	133
8.1.5. Podrijetlo.....	134
8.2. Konsonantizam.....	139
8.2.1. Inventar.....	139

8.2.2. Realizacija.....	139
8.2.3. Distribucija.....	140
8.2.4. Podrijetlo.....	142
8.3. Prozodija.....	144
8.3.1. Inventar.....	144
8.3.2. Realizacija.....	144
8.3.3. Distribucija.....	145
8.3.4. Podrijetlo.....	146
8.4. Komentar o fonologiji mjesnoga govora Lukovdola.....	149
9. Morfologija istočnogoranskih kajkavskih govora.....	152
9.1. Imenice.....	153
9.1.1. Uvodne napomene.....	153
9.1.2. <i>a</i> -vrsta.....	156
9.1.2.1. Imenice muškoga roda.....	157
9.1.2.2. Imenice srednjega roda.....	163
9.1.2.2.1. Imenice srednjega roda nejednakosložne promjene.....	166
9.1.3. <i>e</i> -vrsta.....	167
9.1.4. <i>i</i> -vrsta.....	170
9.1.5. Morfonološke alternacije u imenica.....	173
9.1.6. Naglasak imenica u mjesnim govorima Smišljaka i Lukovdola.....	175
9.1.6.1. Uvodne napomene.....	175
9.1.6.2. Naglasni tip imenica sa stalnim mjestom naglaska na osnovi.....	178
9.1.6.3. Naglasni tip imenica sa stalnim mjestom naglaska na nastavku.....	187
9.1.6.4. Naglasni tip imenica s alternirajućim mjestom naglaska između osnove i nastavka.....	187
9.2. Pridjevi.....	193
9.2.1. Uporaba određenih i neodređenih pridjeva.....	194
9.2.2. Posvojni pridjevi.....	196
9.2.3. Stupnjevanje pridjeva.....	198
9.2.3.1. Morfonološke alternacije u pridjeva.....	198
9.2.4. Pridjevsko-zamjenička sklonidba.....	199
9.3. Zamjenice.....	203
9.3.1. Imeničke zamjenice.....	203
9.3.1.1. Osobne zamjenice.....	203

9.3.1.2. Povratna zamjenica.....	205
9.3.1.3. Upitno-odnosne zamjenice 'tko' i 'što'.....	205
9.3.2. Pridjevske zamjenice.....	207
9.3.2.1. Pokazne zamjenice.....	207
9.3.2.2. Posvojne zamjenice.....	208
9.3.2.3. Upitno-odnosne pridjevske zamjenice.....	210
9.3.3. Neodređene zamjenice.....	211
9.4. Brojevi.....	212
9.5. Napomene o naglasku pridjevsko-zamjeničke sklonidbe u mjesnim igk. govorima.....	215
9.6. Glagoli.....	218
9.6.1. Glagolski vid.....	219
9.6.2. Jednostavni glagolski oblici.....	219
9.6.2.1. Infinitiv i supin.....	219
9.6.2.2. Present.....	220
9.6.2.2.1. Glagolske vrste.....	221
9.6.2.3. Imperativ.....	228
9.6.2.4. Participi.....	230
9.6.2.4.1. Glagolski pridjev radni.....	230
9.6.2.4.2. Glagolski pridjev trpni.....	232
9.6.2.4.3. Glagolski prilozi.....	234
9.6.3. Složeni glagolski oblici.....	235
9.6.3.1. Perfekt i pluskvamperfekt.....	235
9.6.3.2. Kondicional I. i II.....	236
9.6.3.3. Futur.....	236
9.6.4. Naglasak glagola u mjesnim govorima Smišljaka i Lukovdola.....	237
9.6.4.1. Naglasni tip glagola sa stalnim mjestom naglaska na osnovi.....	238
9.6.4.2. Naglasni tip glagola s alternirajućim mjestom naglaska između osnove i nastavka.....	239
9.7. Nepromjenjive vrste riječi.....	240
9.7.1. Prilozi.....	242
9.7.2. Prijedlozi.....	245
9.7.3. Veznice, čestice, usklici.....	246
9.8. Zaključak o morfologiji istočnogoranskih kajkavskih govora.....	247
10. Fonologija istočnogoranskih kajkavskih govora – sinteza.....	250

10.1.	Vokalizam istočnogoranskih kajkavskih govora – sinteza.....	250
10.2.	Konsonantizam istočnogoranskih kajkavskih govora – sinteza.....	258
10.3.	Akcentuacija istočnogoranskih kajkavskih govora – sinteza.....	260
10.4.	Klasifikacija istočnogoranskih kajkavskih govora.....	265
11.	Zaključak.....	270
12.	Ogledi govora.....	272
12.1.	Ogledi govora Osojnika.....	272
12.2.	Ogled govora Smišljaka.....	275
12.3.	Ogled govora Lukovdola.....	277
13.	Popis manje poznatih riječi.....	279
14.	Literatura.....	283
15.	Sažetak.....	297
15.1.	Summary.....	299
16.	Dodaci.....	301
16.1.	Popis ispitanika.....	301
16.2.	Terenski upitnik za preliminarno ispitivanje istočnogoranskih kajkavskih govora (U1)	302
16.3.	Upitnik za ispitivanje fonologije i morfologije istočnogoranskih kajkavskih govora (U2).....	311

POPIS KARATA

Karta 1: Rasprostiranje kajkavskoga narječja prema Miji Lončariću.....	2
Karta 2: Smještaj istočnogoranskih kajkavskih punktova s užom okolicom.....	5
Karta 3: Karta Milovana Gavazzia uz članak <i>Čvorište tradicijske kulture na sjeverozapadu Balkanskoga poluotoka</i>	9
Karta 4: Vjerojatan predmigracijski raspored.....	10
Karta 5: Rasprostiranje kajkavskoga narječja prema Daliboru Brozoviću.....	15
Karta 6: Teritorijalno prostiranje igk. govora.....	268
Karta 7: Tri skupine govora istočnogoranskoga kajkavskoga poddijalekta.....	269

POPIS TABLICA

Tablica 1: Utrnuće intonacije.....	103
Tablica 2: Primjeri potvrde opreke po kvantiteti u mjesnome govoru Lukovdola.....	151
Tablica 3: Odrazi ZJsl. *ə (< *b, *v) u mjesnim igk. govorima u kratkome naglašenome slogu.....	251
Tablica 4: Odrazi stražnjeg nazala u mjesnim igk. govorima.....	254
Tablica 5: Naglasna obilježja Osojnika, Smišljaka i Lukovdola.....	264
Tablica 6: Vokalske, konsonantske i morfološke različitosti između govora Osojnika, Lukovdola i Smišljaka.....	266